

**Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola**

Parti Katalin

**Az eladók már rég hazamentek
A büntetőjog mint az online pornográfia szabályozásának eszköze**

A Ph.D értekezés tézisei

**Témavezető:
Dr. Balogh Zsolt György
tanszékvezető egyetemi docens**

Pécs, 2008

Tartalom

Tartalom	3
I. A kitzűzött kutatási feladat	4
II. A kutatás módszertana	4
III. Az értekezés hasznosíthatósága	5
IV. A tudományos eredmények összefoglalása	6
1. A pornográfia átalakulása az interneten való elterjedése kapcsán. A virtuális jelenlét hatása a közmorál változására	6
2. Az empirikus kutatási adatok tanulságai	7
3. A pornográfia és a gyermekpornográfia szabályozása a vizsgált országokban – egyezések és különbségek	8
4. A moralitás és a legalitás találkozása a szexualitás területén	11
5. A nemzetközi együttműködés akadályai az online tiltott pornográfia kapcsán	12
6. Prevenációs elképzelések	14
7. Javaslatok	14
7.1. De lege ferenda javaslatok	14
7.2. Javaslatok a jogalkalmazó számára	16
7.3. Javaslatok a megelőzéshez	18
Criminal law as an instrument for the regulation of online pornography	20
V. Kapcsolódó publikációk	31

I. A kitűzött kutatási feladat

Az értekezés négy – társadalomfilozófiai, kriminológiai, anyagi büntetőjogi és eljárásjogi – részből áll. A tagolás oka a téma többszintűsége. A tiltott pornográfia a világháló elterjedésével jelen van mindennapjainkban, amelyet társadalmi és büntetőjogi szinten is kezelni kell. A társadalmi közvélekedést a jogalkotó nem hagyhatja figyelmen kívül, ha követhető és preventív erejű jogszabályokat kíván létrehozni. A bűncselekmények nyomozása érdekében ugyanakkor elengedhetetlen a nemzetközi összefogás megteremtése.

A témaválasztásnak több oka van. Az egyik ok az online pornográfia elterjedése. Az interneten megvalósuló tiltott pornográfia jelentőségét bizonyítja, hogy a rendőrség speciális, internetes kapcsolatú bűncselekményekre szakosodott nyomozócsoportja ügyeinek túlnyomó részét e bűncselekmény teszi ki. Nagy volumenű jelenséggel állunk tehát szemben, amelyre megfelelő társadalmi és jogalkotási, jogalkalmazási válaszok szükségeltetnek. Másodsor, az értekezés reflexió az utóbbi évek során napvilágot látott azon törvénymódosítási javaslatokra, amelyek, több-kevesebb sikerrel, a tiltott pornográfia törvényi tényállásának reformját tűzték ki célul. Harmadsor, a nemzetközi és európai uniós szabályozás ismertetése szükséges ahhoz, hogy a jogalkotási politika számára tudatossá váljon a hazánk számára kijelölt, a jelenség szabályozása során követendő irány. Az értekezés az internet közegeiben elkövetett bűncselekmények felderítéséhez, nyomozásához és a büntetőeljárás lefolytatásához szükséges nemzetközi együttműködést is bemutatja, és érinti a bizonyítékok hiteles megszerzésének, tárolásának és felhasználhatóságának kérdéseit, mindezt az online pornográfia szemüvegén keresztül.

Az értekezés két kérdést tesz fel. Az egyik, hogy szükséges-e a pornográfia és a gyermekpornográfia kriminalizálása, a másik, hogy alkalmas, illetőleg hatékony eszköze-e a büntetőjog a jelenség visszaszorításának. A kérdésekre adott válaszok nem zárják ki egymást, hiszen a büntetőjog „bevetésének” nem minden esetben az az oka, hogy ez a leghatékonyabb eszköz a probléma kezelésére. A büntetőjogi fellépés alapja lehet valamely politikai, pszichológiai és társadalmi trend. Az értekezés célja a téma kulturálisan és országoként eltérő, szuverén felfogásának és jogi szabályozásának bemutatása, valamint a lehetséges válaszok és az egységes fellépést biztosító gyakorlat elemzése. Ennek keretében felhívja a figyelmet a hibákra, a hiányosságokra, valamint ismerteti a jelenségre társadalmi, büntető anyagi és eljárásjogi téren adott és az adható, lehetséges válaszokat.

II. A kutatás módszertana

A társadalomfilozófiai megközelítés a pornográfia fogalmát és eltérő értelmezésének alapjait mutatja be. A téma specialitását adja az interneten való megjelenés, ezzel kapcsolatban tanulmányozom az online közösségek felépítésének elveit, a közösségek hatását a morális átalakulásban, közelebből a pornográfia és más

devianciák megítélésében. A társadalomfilozófiai részben a pornográfia fejlődését kutató filozófiai és társadalompolitikai irodalmat tekintem át.

A kriminológiai fejezetben az Országos Kriminológiai Intézet kutatójaként folytatott empirikus kutatásaimat mutatom be és a kutatások gyakorlati tapasztalataira támaszkodom. Az első, előkészítő jellegű kutatást 2003-ban végeztem. Ennek keretében az internetes bűnözéssel foglalkozó speciális rendőri egység („internet-csoport”) ügyeit vizsgáltam, kifejezetten nyomozástechnikai és nyomozástaktikai szempontból. A kutatás 2005-2007-ben kifejezetten az interneten megvalósuló tiltott pornográf felvétellel visszaélés tárgyában indult büntetőeljárások vizsgálatával folytatódott.

Az anyagi jogi fejezet megírásához a szabályozásról fellelhető szakirodalmat dolgoztam fel. Emellett, a vizsgálatban szereplő országok – Hollandia, Egyesült Királyság, Németország, Svájc, Svédország, Bulgária, Románia és Szlovénia – igazságügyi minisztériumai, egyetemi tanszékei, kriminológiai kutatóintézetei számára a 2006. és 2007. évek folyamán kérdőívet küldtem ki a pornográfia és a gyermekpornográfia nemzeti szabályozásával, valamint a joggyakorlattal kapcsolatos kérdésekkel. A válaszok leginkább a jogalkalmazói gyakorlat felvázolásában segítettek munkámat. A magyar szabályozás alakulásának bemutatásához a tiltott pornográfia tényállásának módosítását célzó törvényjavaslatokat is áttekinttem.

Az értekezés nem lenne teljes a nemzetközi együttműködés jogszabályi alapjainak és a gyakorlatban érvényesülő szabályoknak, valamint a jó gyakorlatoknak az összefoglalása nélkül. Az internet határokon átnyúló jellegéből adódóan azonban nemcsak európai összefogást igényel az interneten megjelenő bűncselekmények (esetünkben a gyermekpornográfia) nyomozása, hanem globális együttműködést. Ennek megfelelően az értekezés az Európán túli együttműködés jellemzőit is tárgyalja.

A bizonyítékok hiteles rögzítéséről, megőrzéséről és felhasználhatóságáról szóló rész olyan technikai problémákra hívja fel a figyelmet, amelyek általánosan valamennyi, internetes közegben megvalósuló bűncselekmény bizonyításával kapcsolatban felmerülhetnek. Témám szempontjából mégis külön említést érdemel, hiszen a tiltott pornográf felvétellel visszaélés esetében a problémák hatványozottan vannak jelen. A fejezet megírásához a hatályos jogszabályokat elemeztem, azok gyakorlati érvényesülését az empirikus kutatásaim eseteivel kapcsolatban mutatom be.

III. Az értekezés hasznosíthatósága

A témának eddig sem monografikus feldolgozása, sem pedig átfogó elemzése nem látott napvilágot hazánkban. Az értekezés sokrétűen mutatja be a jelenséget: mivel a büntetőeljárás megindulásától kezdődően a nyomozási, az ügyészi és a bírói szakaszt

is áttekinti, kiegészítve az online bűnözés nyomozásának kérdéseivel, teljes képet ad a cselekmény társadalmi elfogadottságáról, kriminológiai aspektusairól és büntető-jogi oldaláról. Ezzel hozzásegíti az olvasót a jelenség megértéséhez, a jogalkotót a jogbiztonságot növelő egységes jogalkalmazáshoz. A nemzetközi tapasztalatok, a kontinentális és angolszász jogi megoldások ismertetése szélesebb horizontot nyit a jog alkalmazója és az érdeklődő állampolgár előtt. Felhasználható oktatási segédletként, az igazságszolgáltatás résztvevőinek képzésében, továbbképzésében, valamint további empirikus kutatások kiindulási alapjául szolgálhat.

IV. A tudományok eredmények összefoglalása

1. A pornográfia átalakulása az interneten való elterjedése kapcsán.

A virtuális jelenlét hatása a közmorál változására

A pornográfia-vita kibontakozása a gender-szemlélet felvirágzásával esik egybe, mára azonban inkább a civil libertariánus mozgalmak erősödtek fel, amelyek a pornográfia „túlszabályozása” miatti aggodalmuknak adnak hangot: a jelenség jogi szabályozása sérti a magánélet-, valamint a szólás- és véleménynyilvánítás szabadságát.

Az értekezés címe – „Az eladók már rég hazamentek” – Lawrence Lessig írására utal.¹ Lessig az internetes hálózatot eladó-automatához hasonlítja, amely az árusítószemélyzet kikapcsolásával maga végzi a kereskedelmi- és a reklámtevékenységet is: számítógépeken keresztül kínálja „megvételre” az árukat, a gondolatokat, a képeket. Az internet a pornográfia kapcsán ugyanígy, eladó-automataként működik, amely azonban, interaktivitása miatt nemcsak népszerűsítő feladatot lát el, hanem át is formálja – „obszcenizálja” – a pornográfiát.

A pornográfia ambivalens társadalmi megítélésének az oka épp annak internetes megjelenése és elterjedése. Az internet megjelenése előtt a pornográfia „rétegműfaj” volt, mára azonban általánossá vált. Az internet tömeges és vegyes erkölcsi mércéjű tartalmat közvetít, amelyből az egyénnek magának kell kiválogatnia, melyekhez igazodik: szétfördözött személyiségét magának kell újraértelmeznie, felépítenie. Az internet világa, a virtuális közösségek lehetőséget nyújtanak a személyiség újraalkotására (*fragmented self*)², azonban, mivel a virtuális világok sokszor nem a valós világ szabályai szerint működnek, esély van torz személyiség-kép kialakítására és

¹ Lessig, L. (1999): Hogyan szabályozzuk a szólást az interneten? *Fundamentum* 1999/1. pp. 5-34

² A *fragmentálódás, fragmentalizáció* latin eredetű kifejezés, elsősorban a szociológia használja. Jelentése részekre bomlás, elkülönülés, specializáció. A fragmentált személyiségről mint a posztmodern társadalom velejárójáról l. pl. Chatterjee, B. B. (2001): Last of the rainmacs. In: D.S. Wall (ed.): *Crime and the Internet*. 2001, London, Routledge, p. 89

internalizálására³. Az internetes közösségek világában szerepjátékok segítségével sajátíthatók el ugyanúgy a deviáns, mint az elfogadott viselkedési minták. A közösségi visszacsatolás (utánzás, megerősítés, begyakorlás) megkönnyíti az online világba való beilleszkedést, azonban akadályá lehet a valós életben érvényesülő szabályok elsajátításának. Negatív hatásai leginkább a fiatalokat sújthatják, mivel értékrendjük még nem szilárd. Ez a hatás nemcsak a virtuális közösségek tagjait, hanem a gyakori internet-használó fiatalokat is érzékenyen érintheti: közülük kerülnek ki azok, akik az interneten való kapcsolatteremtést lazábban kezelik, veszélytelennek ítélik, és elfogadhatónak tartják azt is, ha az online kapcsolatokban nem a saját személyiségével, hanem „álöltözetben” jelenik meg a kommunikáló fél. Emiatt a leginkább a gyakori internet-felhasználók, a fiatalok attitűdje önveszélyes.

2. Az empirikus kutatási adatok tanulságai

Az értekezés tárgyát képező kutatásom eseteinek mintegy kétharmada kapcsolatot mutatott az internettel. Az elkövetők célja általában az anyagi haszonszerzés volt, jellemzően nem létesítettek személyes kapcsolatot a sértettekkel, az elkövető és a sértett nem ismerte egymást. A sértettek túlnyomó részét nem sikerült azonosítani. Mindez azt érzékelteti, hogy a gyermekpornográfia elkövetése fokozatosan átveddök az internetre. Az azonosított sértettek az elkövetőkkel szoros, családi, jószomszédi kapcsolatban álltak, s az elkövetők ezt a bizalmi viszonyt használták fel a bűncelekmény megvalósításához. A sértettek bűncelekmény véghezvitelében való – beleegyező, nem védekező – közreműködése is ezt az alá-főlerendeltségi viszonyt szemlélteti. A sértett a vele bizalmi kapcsolatban álló felnőttnek nem mond ellent, illetve oly mértékben elfogadja közeledését, hogy aktívan közreműködik a szexuális tevékenységben. Az elkövetők túlnyomó részben férfiak voltak, a nők általában a megszerző-kiszolgáló szerepet gyakorolták. Az elkövetők iskolai végzettsége az általánosnál magasabb szintű volt, ami ugyancsak a bűncelekmény számítógép-használattal való összefüggését mutatja. Erre utal a felsőfokú végzettségű elkövetők összes elkövetőhöz viszonyított nagyobb aránya is. A kutatás tanúsága szerint a fiatalkorú elkövetők több szempontból is jellegzetes, elkülönült csoportot alkotnak: céljuk általában a kisközösségben való elismertség megszerzése, a sértettel egyenrangú kapcsolatban állnak, cselekményük – a tiltott pornográf felvételek készítése, átadása és terjesztése – a beleegyezéses szexuális kapcsolat részeként valósul meg. Ennek ellenére az ítélezési gyakorlat nem mutat eltérést a felnőtt elkövetőkkel szemben megszokottnál. Vádemelés elhalasztására és pártfogó felügyelet kiszabására csak felnőtt korú elkövetők esetében került sor. A foglalkozástól eltiltás mellékbüntetése szintén nem került kiszabásra; ez különösen azokban az esetekben lenne kívánatos, ahol az elkövetők a pedagógusi, illetőleg az informatikai szakma szabályainak megszegésével valósítják meg a bűncelekményt.

³ Az *internalizáció* (vagy *interiorizáció*) pszichológiai fogalom, jelentése belsővé tétel, kiváltképp a vélekedések, értékek és normák felvétele az egyéni beállítódási rendszerbe a szocializációval összefüggésben. (Pszichológiai lexikon, Helikon, Budapest 2007, p. 207)

A rendszeres internet-használók, azaz a fiatalok⁴ internetezési szokásait és az online káros tartalmak rájuk gyakorolt hatását számos külföldi kutatás elemzi. Valójában nem tudni, a fiataloknak mekkora hányada szembesül ilyen tartalmakkal, azt azonban világosan kimutatták, hogy környezetük ártalom-tudatossága csekély. A szülők és a pedagógusok nem szentelnek elég figyelmet a gyermekek internet-használati szokásainak és a rájuk leselkedő veszélyeknek. A gyermekek viszont sajátos önvédelmi módszert fejlesztettek ki a káros tartalmak semlegesítésére: adoptálták az online viselkedési normákat. Elfogadhatónak tartják az online identitás-váltást és lehetőségként kezelik azt a személyes kapcsolatteremtésben is. A megismert partner „álsruhája” nem hat elrettentően, az inkább a kaland része.

Kutatásom eredményei szerint számos kérdésben hiányzik a jogalkalmazók egységes álláspontja. Így a szándék meglétének, a felvételek környezetének (a felvételeket körülvevő írásoknak, narrációnak, képeknek) a megítélése, annak fogalom-meghatározásban játszott szerepe, valamint a felvételek „minősítése” (a pornográfia jellemzőinek meghatározása) terén sincs egyetértés. Az igazságügyi orvos- és informatikai szakértő feladata azonban egyértelműen kompetenciáján túlterjedően felfogott, amelynek oka a számítástechnikai környezet térhódítása, a jogalkalmazó (főként a nyomozó hatóság) személyi kapacitásainak elégtelensége, valamint a jogalkalmazói felelősségvállalás hiánya a – szakértőtől független – döntések kialakításában. Az orvos- és az informatikai szakértő a tiltott pornográf felvétellel visszaélés online változatánál rendszeresen elvégzi a lefoglalt adathordozó elsődleges vizsgálatát. Ez azt jelenti, hogy a szakértő kénytelen elvégezni a felvételek leválogatását kiskorú sértettek, valamint pornográf minőség szerint, ami azonban a jogalkalmazó feladata lenne.⁵

3. A pornográfia és a gyermekpornográfia szabályozása a vizsgált országokban – egyezések és különbségek

Az Európa Tanács számítástechnikai bűnözésről szóló egyezménye⁶ olyan szabályokat tartalmaz a gyermekpornográfia jelenségével kapcsolatban, amelyek elég általánosak ahhoz, hogy „elbírájék” a szuverén jogrendszerek különbözőségeit. Az Európai Unió Tanácsának a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a

⁴ A bemutatott kriminológiai kutatások nem a büntetőjogi „fiatal” kategóriával operálnak. A kutatások a hatodik és a 19. életév szélső értékei közötti korcsoportokat vizsgálták.

⁵ A szakértői kérdések és a jogkérdések elhatárolásáról l. Erdei Á. (1987): Tény és jog a szakvéleményben. KJK, Budapest, pp. 37-40; Székely J. (1966): Szakértők az igazságszolgáltatásban. KJK, Budapest, p. 116; Finszter G. (2006): Bizonyításelméletek a jog világában. In: Rendészeti Szemle 2006/7-8., pp. 70-102; Susa É. (2008): Az igazságügyi szakértői szervezetről a 2005-ben hatályba lépő igazságügyi szakértőkre vonatkozó törvény kapcsán. In: Rendészeti Szemle 2008/2., pp. 11-12.

⁶ Az Európa Tanács Budapest, 2001. november 23-án kelt, számítástechnikai bűnözésről szóló egyezménye. Convention on Cybercrime, CETS No. 185 – Budapest, 2001.XI.23. (az értekezésben budapesti egyezményként hivatkozva)

gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló kerethatározata⁷ (a továbbiakban Kerethatározat) rendelkezései kötelezik ugyan a tagállamokat a benne foglaltak implementálására, mégis sok ponton adnak lehetőséget az eltérésre. A tagállamok jogalkalmazási gyakorlata ugyanakkor (még) nem elég gazdag a Kerethatározatban lefektetett szabályok tartalommal való kitöltéséhez. Ebből ered, hogy az egységesítési törekvések ellenére, bizonyos pontokon egyelőre kazuisztikus a gyermekpornográfia értelmezése, szabályozása.

A vizsgált országok jogában a szexuális kapcsolatra lépés beleegyezési korhatára és a gyermekpornográfia sértettjének életkori határa általában nem egyezik meg – egymással, valamint a Kerethatározatban előírtakkal sem (kivéve Egyesült Királyság (18. életév), Svájc (16. életév), illetőleg az értekezésben részletesen nem vizsgált országok közül Málta (18. életév), Portugália (14. életév) és Törökország (16. életév). Ennek következménye egyfajta jogbizonytalanság, amely a jogalanyok magatartásában (jogtudatosság hiánya), valamint a szexuális kapcsolat és kísérő jelenségei (pornográf képek készítése egymással konszenzusos szexuális kapcsolatra lépett fiatalok között) ambivalens megítélésében mutatkozik meg.

A vizsgált országok jogában a gyermekpornográfiával kapcsolatos elkövetési magatartások általában megfelelnek a nemzetközi dokumentumoknak (ami a számítástechnika, illetőleg az internet útján való elkövetés kriminalizálását, a számítástechnikai adathordozó elkövetési tárggyá nyilvánítását, a megszerzés és a birtoklás kriminalizálását illeti), azonban ezen a ponton is található eltéréseket. Ilyen eltérés, hogy egyes tagállamok a terjesztés célzatához kötik a birtokban tartás kriminalizálását (így Németország, Románia, Svédország), mások pedig a sértette válás életkori határát szabják meg a nemzetközi dokumentumoktól eltérően (így Bulgária, Hollandia, Egyesült Királyság).

Az Európai Unió tagállamai között nincs egység az elkövetési tárgyak körét illetően sem. Bár a nemzetközi dokumentumok a valós gyermekekről készült felvételek mellett a realisztikus és a látszólagos gyermekábrázolásokat is elkövetési tárgyként határozzák meg, ez alól, bizonyos feltételek mellett, a tagállamok számára engedélyezett a kivétel lehetősége. Egyes tagállamok bírói gyakorlata, amellet, hogy bizonytalanságot mutat a valóság-hű ábrázolások megítélésében, nem döntött az ábrázolások valóság-hűségének kötelező mértékéről sem. Más tagállamok az elkövetési tárgyak között kezelik a vizuális ábrázolások széles skáláját (számítógépes montázstechnikával készített ún. pszeudo-felvételek, kézi rajz, képalírás), valamint a hangfelvételt is.

Nincs egység a vizsgált országok büntetőjogi gyakorlatában abban sem, vajon az ábrázolt személy tényleges (értékelt) vagy látszólagos (érzékel) életkora számít-e a cselekmény megítélésében. Nem tisztázott, mekkora a látszólagos életkor relevanciája a büntetőeljárásban: ha fény derül a valós életkorra és ez nem a

⁷ A Tanács 2004/68/IB kerethatározata (2003. december 22.) a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről. HL L 13., 2004.1.20., 44-48. o.

kiskorúság, akkor bűncselekmény hiányában megszüntetik-e az eljárást, vagy a kiskorú leánynak maszkírozott felnőtt nőről készült felvétel akkor is elkövetési tárgy lesz-e, ha később kiderül, hogy az illető felnőtt korú.

Ezzel kapcsolatban, a vizsgált országokban a védett jogtárgyak köre sem egyező. A védett jogtárgyat a cselekmény rendszerbeni elhelyezkedése határozza meg. Ha a pornográfiával együtt (puha, „soft” vagy kemény, „hard”, azaz extrém pornográfia), akkor a közerkölcs védelme a cél. Ha azonban a nemi erkölcs elleni bűncselekményekkel együtt, akkor a nemi identitás, a nemi szabadság védelme, ha viszont a kiskorúak ellen elkövetett bűncselekményekkel együtt, akkor a kiskorúak egészséges testi, erkölcsi és pszichikai fejlődése a védett jogtárgy.

Az internetes avagy a számítástechnika eszközével való elkövetést általában külön nevesítik a jogszabályok. Ez a kialakulatlan bírói gyakorlat számára könnyítő tényező, hiszen a nevesítéssel elősegíti az elektronikus médiából származó bizonyítékok büntetőeljárásban való elfogadását.

A pornográfia (gyermekpornográfia) definícióját a nemzetközi dokumentumok és néhány vizsgált tagállam büntetőjoga is tartalmazza, azonban az annak kitöltésére szolgáló – a súlyosan szeméremsertő nyíltság, valamint a szexuális vágy felkeltésére irányuló célzat meghatározására irányuló – joggyakorlat szegényes és bizonytalan.

A pornográf műsorban/felvételen való „szereplésnek” nincs egységes értelmezése a gyakorlatban. Nem eldöntött, a szereplés vajon aktív vagy passzív részvételt is magában foglal-e, illetőleg mennyire „passzív” közreműködést feltételez a passzív részvétel: milyen hosszú a közvetett (absztrakt) veszélyeztető magatartás láncolata (szereplésnek minősül-e, ha a felvételen látható kiskorú alszik, ha életkoránál fogva nem képes fölfogni és értékelni a környezetében lejátszódó eseményeket, vagy ha a forgatás háttérében van csak jelen és az események közvetett résztvevője).

A kutatás adatai szerint míg a felnőtt korú elkövetők célzata az anyagi haszonszerzés, valamint a szexuális vágyak kielégítése, addig a fiatalkorú elkövetőké leginkább a társak közötti elismertség megszerzése. Társadalmi trend ugyanakkor, hogy a fiatalkorúak által kiskorúak sérelmére megvalósított cselekmények egy része – a felvételek mobiltelefonnal való készítése és a telefon memóriájában tartása – a beleegyezéses szexuális kapcsolat „kísérőjelensége”.⁸ Ezekben a kapcsolatokban a felvételek készítése nem valamely alá-fölérendeltségi viszony eredménye, ennek ellenére a vizsgált országok büntetőjoga épp olyan szigorú a fiatalkorúak egymás közti, beleegyezéses szexuális tevékenységéhez

⁸ A biológiai érés felgyorsulásáról (akceleráció) és ennek a fiatalok szexuális kapcsolataira gyakorolt hatásáról l. Somlai P. (2000): Meghatározások, avagy miről szól a család válsága? In: Spéder Zs. & Tóth P. P. (szerk.): Emberi viszonyok. Cseh-Szombathy László tiszteletére. Budapest, Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság - Századvég, pp. 101-110; Somlai P. (2004): Család és Ifjúság. In: Gábor K. & Jancsák Cs. (szerk.): Ifjúsági korszakváltás: Ifjúság az új évezredben. Szeged, Belvedere Meridionale, pp. 25-27

kapcsolódó cselekmények megítélésénél is, mint a felnőttkorú elkövetőkkel szemben. Svédország kivételével a vizsgált országok büntető törvényei nem tartalmazzak a fiatalokú elkövetők tetteinek enyhébb megítélésére vonatkozó privilégiumot. Nem egységes a házassági vagy élettársi kapcsolatban, a szexuális életközösség részeként keletkezett, saját részre készített és tartott felvételek megítélése sem.

A vizsgált országokban a felnőtteket ábrázoló pornográfia sem örvend egységes szabályozásnak – van, ahol a társadalmi morálra veszélyes, büntetőjogi relevanciájú, másutt csak a rá vonatkozó államigazgatási szabályok megszegése vezet büntetőjogi felelősség megállapításához. Mivel olyan jelenségről van szó, amelyet nem lehetséges egységes szabályok közé szorítani, az ipar (számítástechnika), a gazdaság (pornográfia mint üzlet) és a társadalom megítélésének állandó változása teszi ezt lehetetlenné. Mivel azonban a gyermekpornográfia fogalmi elemei a pornográfiából vezethetők le, a bizonytalanság kiküszöbölésére a pornográfia fogalmi összetevőinek a konkretizálására lenne szükség.

Az angolszász és a kontinentális jogrendszerű országokban a cselekmény minősítése nem ugyanazon sarokpontok alapján történik. Míg a kontinentális jogrendszerekben a cselekmény tárgyi oldala alapján történik a megítélés, addig az Egyesült Királyság (és más common law országok, így pl. Ausztrália) gyakorlatában az alanyi oldal (az elkövető célzata) is meghatározó lehet az adott felvétel pornográf mivoltának és így a cselekménynek a megítélésében. A megítélésbeni eltérések vizsgálatára azért került sor az értekezésben, mert a két jogrendszer kölcsönösen hatással van egymásra, így az angolszász hatás érhető tetten egyes kontinentális jogrendszerű országok gyakorlatában (pl. Svájcban).⁹

4. A moralitás és a legalitás találkozása a szexualitás területén

A nemzetközi dokumentumok az absztrakt veszély – például tiltott online tartalmak elérése – kriminalizálásának üzenetét hordozzák. A moralitás és a legalitás azonban nem minden esetben találkozik. Nemcsak azért, mert a moralitás alakulása – ti. a közösségi értékek alakulása – gyorsabb a jogszabályok változásánál, hanem azért is, mert a jog nem képes a morált szabályozni, annak csupán közvetítője. A szexualitás területén a modern korban a legalitás és a moralitás nem találkozik. A szexuális szabadság az emberi szabadságjogok részeként nyer besorolást, a moralitás mércéjével legfeljebb a (keresztény) hitben találkozik.¹⁰ Az értekezés kérdése az, hogy a büntetőjog mint a szabályozás eszköze szükséges, arányos, illetve célravezető (hatékony)-e a fiatalokat fenyegető kockázatok elhárítására. Ha igen a

⁹ A svájci Szövetségi Bíróság (Bundesgerichtshof) döntése: BGE 128 IV 25

¹⁰ A legalitás és a moralitás kapcsolatáról I. Fenyvesi Cs. (2003): *Erkölc és jog viszonya a büntetőjogban*. Magyar Rendészet 2003/1-2., pp. 28-42; Fenyvesi Cs. (2005): *The relationship of morality and law in the scope of criminal law*. In: Ligeti K. (szerk.): *Wiener A. Imre Ünnepe* Kötet. ELTE ÁJK Libri Amicorum, 16. pp. 467-478

válaszunk, a prevenció fegyvertárát az oktatás és a felvilágosítás (felhasználótudatosság) eszközével kiegészíteni szükséges. (Mint ahogyan ezt javasolja Nagy Zoltán is.)¹¹ A joggyakorlatnak pedig a jogban megfogalmazott absztrakt fogalmakat és szóhasználatot kell tartalommal megtölteni. (Hasonló gondolatot fogalmaz meg Fenyvesi Csaba.)¹²

„Az erkölcsi norma értéket véd, a jogi (büntetőjogi) norma érdeket, s szerencsés esetben egyúttal értéket is. Az érték egyetemes, az érdek partikuláris. Így fordulhat elő, hogy a (...) kettő összeütközésbe kerül, s nemritkán nehéz eldönteni, hogy a büntetőjogi norma értéket véd vagy rombol” – fogalmazza meg Irk Ferenc.¹³ A részletszabályozás felé haladó büntetőjogi kodifikáció – amellett, hogy magában hordozza a kazuisztika, az átláthatatlanság és redundancia kockázatait –, kézenfekvően az érdekek (nem pedig az általános értékek) védelme felé halad.

5. A nemzetközi együttműködés akadályai az online tiltott pornográfia kapcsán

Az Európai Unió kölcsönös elismerésen alapuló bűnügyi együttműködésének elméleti alapjai kellően kidolgozottak. Az Európa Tanács pedig a budapesti egyezményrel biztosítja a pán-európai együttműködés feltételeit a nyomozás során.

Azonban, az internettel kapcsolatos bűncselekmények esetében, ahol sokszor kontinensek határait kell átlépni az együttműködéshez, a bizonyítékok megszerzésének, rögzítésének és átadásának a feltételei nem egységesek, és nem is minden esetben adottak.¹⁴

Az internettel összefüggésben elkövetett bűncselekmények nyomozásának kulcskérdései a házkutatás, a számítástechnikai adatok „lefoglalása”, illetőleg az internet-szolgáltató adat-megőrzésre kötelezése, az internet-szolgáltató nyomozó hatósággal történő együttműködése, és a titkos megismerési eszközök alkalmazhatósága kapcsán fogalmazhatók meg. A bizonyítékok biztosításának hagyományos eszközei az internetes vonatkozású bűncselekmények esetében nem alkalmazhatók változatlanul. Pontosítani szükséges, mit és hogyan tehet meg a nyomozó hatóság tagja a házkutatás során, milyen számítástechnikai eszközöket és hogyan foglalhat le, ugyanakkor mikor kötelezheti az internet-szolgáltatót az adatok megőrzésére. Az

¹¹ Nagy Z. (2005): Crimes against child on the computer networks. Pedophilia, pornography, child pornography. In: Balogh Á. & Hornyák Sz. (szerk.): Tanulmánykötet Erdős Emil professzor 80. születésnapja tiszteletére. Pécs, p. 388

¹² Fenyvesi, i.m. p. 471

¹³ Irk F. (2005): Morál és jog helye a rizikótársadalomban. In: Korinek, L. (szerk.): Tanulmányok Finszter Géza 60. születésnapjára. Ph.D. Tanulmányok, 4. Pécs, p. 93

¹⁴ L. összefoglalóan Finszter G. (2004): Rendészetek alkotmányos integrációja az unióban. Belügyi Szemle, 2004/5, p. 90-91

adatok zárolása és „elkobzása”¹⁵ a bizonyítékok hiteles megőrzésének eszközeként merülhet fel. Az okirat hitelesítésének eszközéül szolgálhat a jövőben a megszerzett bizonyítékok, adathordozók időbélyegzővel és minősített elektronikus aláírással történő ellátása.¹⁶ Ez olyan szerepet kaphat a bizonyítási eszközök rendszerében, mint a közigazgatási eljárásban a hatósági zárlat,¹⁷ illetve a büntetőeljárásban a zár alá vétel,¹⁸ amely a követelés teljesítésének biztosítására szolgál, a tulajdonos rendelkezési jogának megvonásával.¹⁹ Az elektronikus aláírás bizonyítékok hitelesítési eszközeként való felhasználása technikailag ugyan megoldott, a gyakorlatban azonban nem kidolgozott az alkalmazhatósága és bizonyítékként való felhasználása.

A gyakorlatban bizonytalanságok övezik a tiltott pornográf felvétellel visszaélés miatti nemzetközi együttműködést a sértett életkorának különböző meghatározása, az internet-szolgáltatókra²⁰ vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettségek, a bűnüldöző hatóságokkal való együttműködési szabályok változatos értelmezése, valamint a bünygi együttműködés informális kommunikációs módozatainak kidolgozatlansága miatt is. A formális együttműködést pedig a nyomozó hatóság tagjainak internettel kapcsolatos bűncselekmények körében való járatlansága, bizonytalansága lassítja, nehezíti.

Az igazságügyi informatikai szakértő szerepe az internetes vonatkozású bűncselekményekkel kapcsolatban, az orvosszakértő szerepe pedig a tiltott pornográf felvételek vizsgálatában túlhangsúlyozott, a szakértői kompetencia tisztázatlan, ahogyan ezt a magyar kutatás világosan kimutatta.

A bünygi együttműködés elméleti és gyakorlati kriminalisztikai feltételeinek megléte azonban csak látszólag oldanák meg a bűnüldözés problémáját. Olyan cselekmények esetén, ahol a(z) előkészületi jellegű cselekmények büntetendősége az Európai Unió tagállamaiban nem egységesen biztosított, a technikai oldal – a számítástechnika-ipar és az internet-szolgáltatók – együttműködésére is szükség van a bizonyíték-szerzéshez, illetve a bizonyításhoz, valamint a jogalkalmazónak

¹⁵ A számítástechnikai adatok lefoglalása és elkobzása a hagyományos értelemben nem lehetséges, csak az adatot hordozó, fizikai kiterjedéssel rendelkező adathordozóé, ezért használok idézőjelet.

¹⁶ Pp. 195.§ (4) bek.

¹⁷ 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (Ket.), 151.§

¹⁸ Be. 159.§

¹⁹ Az elektronikus aláírás közigazgatási gyakorlati alkalmazásáról I. Nagy Zs. (2006): Az elektronikus hitelesítés Magyarországon. In: Ádám A. (szerk.): Ph.D. Tanulmányok 5., Pécs, pp. 333-353

²⁰ Az értekezés az internet-szolgáltató általános megjelölését használja, amely a 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (Ekert.) 2.§ k./ pontja szerint definiálható: „Szolgáltató: az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó természetes, illetve jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet”.

magának is rendelkeznie kell alapvető technikai felkészültséggel. A cselekmények nagy része – valószínűleg – ennek ellenére látenciában marad, így az intézményrendszer mélyebb, társadalmi rétegeinek kell együttműködnie a prevenció érdekében. A civil intézményrendszer fejlesztésének ki kellene terjednie a lakossági bejelentőhelyek rendszeres üzemeltetésére, valamint azoknak a felhasználókkal való megismertetésére. A bejelentéseket érzékelhető válaszreakció kell hogy kövesse, amely növeli a bejelentők bizalmát, valamint használható információkkal, prevenció ismeretekkel kell ellátni a felhasználókat. A felvilágosításnak a kiskisoknál kellene kezdődnie, a biztonságos, veszély-felismerő és kockázattudatos internet-használatnak a tananyag integrált részét kellene képeznie.

6. Prevenció elképzelések

Az internet megjelenésével a pornográfia és a technika olyan párosítása jött létre, amely kizárja a jogalkotás lépéstartását. Míg a pornográfia állandó jelenség, addig a technika a mindennapi életet meghatározó, ezáltal kiszolgálja a pornográfia-ipart, platformot biztosít terjesztéséhez és átalakulásához. A két állandóan változó jelenséget nem lehetséges a jogi szabályozás eszközével megzabolázni. Átfogó szabályozás hiányában inkább azt kell megérteni, hogyan változik, hogyan alakul a pornográfia a tömegmédiával terjedésével és az internet fejlődésével – és viszont. Ezen a megértésen alapulhat a prevenció.

Míg a sajtó és a televízió elterjedt tömegkommunikációs eszközök a világban, addig az internet (a cyber-pornográfia megtapasztalásának eszköze) csak az industrializált és technikailag szofisztikált nyugati országok luxusa. Olyan kulturális luxus, amely lehetővé teszi, és csak ez teszi lehetővé, hogy a felhasználók beleszóljanak a pornográfia fejlesztésébe, mi több, ők maguk alakítják azt. Az iparosodott társadalmak maguk produkálják a jelenséget, amely ellen kétségbeesetten próbálnak, több-kevesebb sikerrel védekezni. Úgy tűnik, a posztmodern társadalom az internet kifejlesztésével szörnyet teremtett, amelynek megszüntetését még meg kell tanulnia.

7. Javaslatok

7.1. De lege ferenda javaslatok

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tendenciát, hogy a fiatalok nemi érése korábban kezdődik, következésképpen manapság nagy valószínűség szerint szexuális kapcsolat létesítésére is a 18. életév betöltése előtt kerül sor.²¹ Szem előtt tartva, hogy a technikai vívmányok használata is a fiatalokra a legjellemzőbb, célszerű lenne olyan kivételt megfogalmazni a tiltott pornográf felvétellel visszaélés tényállásában, amely büntetlenül hagyná a felvételek készítését és saját célra

²¹ Erről I. Szilágyi V. (2006): Szexuálpedagógia. Szexuális egészségnevelés. Athenaeum, p. 64, 95; Forrai J. (1998): Szexuális ismeret és magatartás serdülőkorban. Belügyi Szemle, 1998/3., p. 77, 86.

tartását, amennyiben az elkövető 14-18 év közötti,²² feltéve, ha a felvételek készítésébe és tartásába a sértett beleegyezett. A felvételek ezekben az esetekben feltételezhetően a sértettel létesített, beleegyezéses szexuális kapcsolatban keletkeztek.

Amennyiben azonban nem kívánjuk az olyan, felnőtt korúak kiskorúakkal létesített szexuális kapcsolatokat kriminalizálni, amelyekben a sértett és az elkövető között csak elenyésző a korkülönbség (pl. az elkövető 18, a sértett 17 éves), abban az esetben a tényállást úgy kell megfogalmazni, hogy az elkövető és a sértett fejlettsége közti elenyésző különbség esetén a vádemelés mellőzhető, amennyiben a felvételek készítése és tartása saját részre, a sértett beleegyezésével történt, amelynek során az elkövető nem élt vissza befolyásos helyzetével.²³ Az itt ismertetett megoldási javaslatnak az életkori diszkriminalizálás elkerülése végett van relevanciája. A dekriminalizációt nemcsak a kiskorúak vonatkozásában kell alkalmazni. Önkényes az a megkülönböztetés, amely az életkori határ mentén dönt a dekriminalizációról. A tiltott pornográfia szempontjából ugyanis nem az életkor határozza meg a csoporthomogenitást.²⁴ Nem a kiskorúak alkotnak olyan homogén csoportot, amelyet egységesen kell szabályozni, hanem azok a kiskorú és nagykorú személyek, akik a beleegyezéses szexuális kapcsolatukban kölcsönösen, önkéntes elhatározás alapján, befolyástól mentesen meghozott döntéssel, saját használatra készítenek és tartanak felvételeket. Az így meghatározott homogén csoporton belül persze lehetnek 18 évesnél fiatalabb és idősebb személyek is, akiknek tettei az életkor alapján eltérő jogi megítélést vonhatnak maguk után. A „sértett és elkövető fejlettsége közötti elenyésző különbség”, valamint a „befolyásos helyzet” felmérésére a jogalkalmazónak kellene protokollt kidolgozni. Ez elképzelhető egyfelől külföldi (l. az erre irányuló svéd) gyakorlat segítségével hívásával, azonban még inkább célszerű lenne a hazai fiatalok körében elvégzendő felmérésekre támaszkodni. A fejlődésbeli elenyésző különbség vizsgálatára fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények elbírálására felállítandó ügyési és bírói kollégium lenne alkalmas.²⁵

²² Az alsó életkori határ – 14 év – a szexuális kapcsolat létesítésének beleegyezési korhatárához igazodna, míg a felső – 18 év – a gyermekpornográfiát szabályozó nemzetközi és európai uniós dokumentumokban javasolt/előírt életkori határt tükrözn.

²³ E megfogalmazás a svéd büntető törvénykönyv megoldását követné.

²⁴ A csoporthomogenitásról l. az Alkotmánybíróság 55/2008 (IV. 24.) sz. határozatát. (Megjelent a Magyar Közlöny 2008/65 (IV. 24.) és az Alkotmánybíróság Határozatai 2008/4 (IV. 30.) számában)

²⁵ A fiatalkorúak ügyésze és bírója felállításának igényét és szükségességét a 2006-2007-ben keletkezett, büntető anyagi jogi kodifikációra irányuló koncepciók és azok alapját képező tanulmányok képviselik. E sorok írásának időpontjában a koncepciók sorsa (a fiatalkorúak bíróságának felállítása) nem ismeretes. A fiatalkorúak büntetőjogi kódexe kapcsán a fiatalkorúak bíróságáról l. Ligeti K. (2006): A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciója. Büntetőjogi Kodifikáció, 2006/2, pp. 21-35, valamint Csemáné Váradi E. & Lévy M. (2002): A fiatalkorúak büntetőjogának kodifikációs kérdéseiről – Történeti és jogösszehasonlító szempontból. Büntetőjogi Kodifikáció, 2002/1, pp. 12-27; l. még

A passzív alanyok körét „tizennyolcadik életévét be nem töltött személy vagy személyek”-ről meg kell változtatni „kiskorú személy”-re. Ilyen módon biztosítható a korengedménnyel házasságra lépett személyekről készült felvételek dekriminalizálása, másfelől pedig, mivel a passzív alanyok száma határozza meg a rendbeliséget, elegendő az egyes számú megjelölés.

A „pornográf jellegű felvétel” és a „pornográf jellegű műsor” meghatározások összevonandók a „pornográf felvétel” meghatározás alatt az alábbi tartalommal: „*pornográf felvétel: a nemiség súlyosan szeméremsértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló ábrázolása*”. Emellett, a „felvétel” meghatározása kiegészítendő a mozgóképi és az élőműsori ábrázolással a következők szerint: „*felvétel: a videó-, film-, fényképfelvétel, illetőleg más módon előállított képfelvétel, műsor.*” Ilyen módon biztosítható a pornográf műsorok kriminalizálása is, hiszen így egyértelművé válik, hogy nem csupán a kiskorú cselekvéssel való ábrázolása, hanem passzív módon való megjelenítése is büntetendő.

A pornográfia fogalmának két összetevője – a súlyosan szeméremsértő nyíltság, valamint a nemi vágy felkeltésének célzata – a Kerethatározatban megfogalmazott definícióval egyező. Annak jogszabályi megváltoztatására egyelőre nincs szükség,²⁶ azonban a törvényi definíciót a jogalkalmazói gyakorlatnak tartalommal kell kitöltenie. Ugyanígy, a jogalkalmazói gyakorlatnak kell kialakítania a felvételek környezetének a figyelembe vehetőségét a minősítés során.

7.2. Javaslatok a jogalkalmazó számára

A pornográf minőség megállapítása jogkérdés, így arról a jogalkalmazónak kell döntenie.

Az életkor megállapítására szintén nincs helye orvosszakértő kirendelésének, a szándékosság a bűncselekmény elkövetésében csak akkor állapítható meg, ha laikus személy számára is egyértelmű, hogy az ábrázolt személy kiskorú.

A felvételek kiskorú szereplők szerinti leválogatása jelenleg a technikai felszerelés hiánya miatt szintén az igazságügyi szakértő feladata. A „leválogatás” nem igényel különleges szakismeretet, így azt a jogalkalmazó kell hogy elvégezze. Alapvető technikai felszerelés beszerzése ezt lehetővé tenné, az eljárás jogszerűségét erősítené, ugyanakkor a szakértői költségek és díjak alól az igazságszolgáltatást mentesítené.

összefoglalóan: Beszámoló a Magyar Kriminológiai Társaság 2007. január 26-ai üléséről. <http://www.bunmegelozes.hu/?pid=283>; (2008. január 12.)

²⁶ A definíció negatív kritikája az értekezésben amiatt merül fel, hogy a „súlyosan szeméremsértő” kifejezés erkölcsi értékrendet sugall, amelynek kifejezésére a büntetőjog kevésbé alkalmas. A definíció ugyanakkor tág pornográfia-értelmezésre ad alapot, amely diszkriminációhoz vezethet.

Figyelemmel az ügyek technikai komplexitására és arra, hogy a szakértő képzettségénél fogva jobban átlátja az ügyeket, a feltett kérdésekre adott válaszokon túl, szükség szerint tájékoztassa a nyomozó hatóságot a nyomozás szempontjából releváns technikai és egyéb tényekről.

A szakértő mindig tájékoztassa a nyomozó hatóságot az általa alkalmazott technikákról, az általa különösen fontosnak ítélt adatok kiemelését minden esetben indokolja, a bizonyításbeli félreértések elkerülése, valamint a büntetőeljárás résztvevőinek a „tisztánlátása” érdekében.

A nyomozási cselekményeket a célszerűségi és a költségtakarékossági szempontokra ügyelve kell megtervezni, természetesen a büntetőeljárás elveinek, szabályainak megfelelően és a bizonyíthatóságot nem veszélyeztetve. Megállapított tények eldöntésére, valamint a bizonyításra alkalmas adatok elemzésére, (felül)vizsgálatára nem kell szakértőt kirendelni.

A házkutatáskor, lefoglaláskor mindig legyen jelen informatikai szaktanácsadó, aki – a lefoglalandó eszközök, adathordozók meghatározásán túl – arra is ügyel, hogy a lefoglalást szenvedő ne változtathasson meg semmilyen adatot, beállítást stb. gépen, ilyen módon a számítógép és adathordozói az elkövetési (de legalábbis a házkutatás megkezdésekor fennálló) állapotban legyenek vizsgálhatók.

Amennyiben a nyomozás során olyan adatokra bukkan a hatóság, amely további bűncselekmény(ek) megállapításához vezethet, a büntetőeljárások elkülönítése javasolt annak érdekében, hogy a korábbi bűncselekmény esetében a nyomozási határidőt ne kelljen meghosszabbítani.

A felhasználói adatokat az internet-szolgáltatótól és minden egyéb, nyilvántartást végző szervtől – a távközlési adatokkal analógiában – *eredetben* kell beszerezni, majd a megküldött eredeti dokumentumot/adathordozót lefoglalni.

A lefoglalt adathordozóról minden esetben hiteles másolatot kell készíteni és a továbbiakban ezt a másolatot, illetve annak tartalmát vizsgálni.

A merevlemez másolatát célszerű lenne magának a nyomozó hatóságnak elkészíteni, az ehhez szükséges technikai felszerelést szintén be kell szerezni.

Önálló informatikai részleget kell létrehozni a nyomozó hatóság keretein belül, legalább megyei szinten. Az informatikai (avagy bünyügyi technikai) részleg szakemberei számítástechnikai, de nyomozási, illetve jogi ismeretekkel is rendelkezzenek. A részleg készítené el a lefoglalt adathordozók hiteles másolatát, és végezné a kópia vizsgálatát. A nyomozók nagyobb biztonsággal dönthetnének abban a kérdésben is, hogy az inkrimináns anyagnak mely részletét kell (adathordozón vagy nyomtatásban) a nyomozási iratokhoz csatolni.

Szakmai protokollt kell kidolgozni a gyermekek online szexuális abúza nyomozásának technikai (adatok bekérése a szolgáltatótól, lefoglalás, a lefoglalt adathordozók vizsgálata stb.) és taktikai (nyomozási cselekmények sorrendje) kérdéseire.

Szükség van átfogó oktatásra a nyomozó hatóság tagjai számára. Az oktatás anyagának különösen a szakértő által alkalmazott módszerekre, a lehetséges felderítési, nyomozási cselekményekre, a büntetőeljárással kapcsolatba kerülő „külső” közreműködők (igazságügyi szakértő, internet-szolgáltató) munkájára, lehetőségeikre és kötelezettségeire, valamint a gyermekek online szexuális abúza kísérő bűncselekményeire és a teljesebb körű felderítés lehetőségeire kell kiterjednie.

Ahol a technika adott, ott használni kell. A jogásztársadalom, a védők, az ügyész és a bíróság ne csak az informális kommunikáció eszközeként hasznosítsa az internetet, de – az elektronikus hitelesítés eszközeinek (pl. elektronikus aláírás, időbélyegző) felhasználásával – a bizonyítékok hiteles rögzítésének, tárolásának és felhasználásának az eszközei legyenek általánosak a büntetőeljárásban.

Az online bűncselekmények esetén a nemzetközi együttműködés és kapcsolattartás elengedhetetlen a bizonyítékok gyors beszerzéséhez és a büntetőeljárás sikeréhez. Meg kell ismertetni a nyomozó hatóság tagjaival a nemzetközi együttműködés csatornáit (Europol, közös nyomozócsoportok), hogy az információ-kérés és keresés gyorsabb, gördülékenyebb lehessen.

Az ügyészség által gyakorolt fokozott felügyelet magába kell foglalja a nyomozó hatóságnak nyújtott tájékoztatást a nemzetközi együttműködés lehetőségeiről (Eurojust keretében lebonyolított konzultációk stb.).

A büntetőeljárás sikere nemcsak a sértett és a nyomozó hatóság, illetve az igazságszolgáltatás pozitív eredménye, hanem a szolgáltatók és a rendszert működtetők érdeke is (a rendszerbiztonság növelése, a hitelrontás elkerülése, több felhasználói szerződés). Az internetes bűncselekmények nyomozása ugyanakkor különböző szakterületek együttműködését kívánja, ezért az egyes szakmák képviselőinek segíteniük kell a nyomozás sikerét, eredményességét.

Párbeszédet kell kezdeményezni (illetőleg a meglévőt élnékíteni) a nyomozó hatóság és az internet-szolgáltatók között. A bizonyítékok gyors megszerzéséhez szükséges az adatbekérés formális és tartalmi feltételeinek ismerete a nyomozó hatóság részéről, valamint a szolgáltató együttműködése a nyomozás sikere érdekében.

7.3. Javaslatok a megelőzéshez

A büntetőjog eszköze csak ultima ratio lehet a jelenség szabályozásánál. Ennek megfelelően, a tömegtájékoztatásra, a figyelemfelhívásra, az edukációra, valamint a

bejelentőhelyek fejlesztésére hangsúlyt kell helyezni. Az internet-használat mindennapi munkába való integrálása és veszélyeinek tudatosítása az iskolai oktatás részévé kell váljon.

Ez például az IT-mentor-képzés²⁷ pedagógusokra való kiterjesztésével, illetőleg célzott ártalomtudatosító felvilágosítások szervezésével oldható meg. A programok kidolgozásánál, a tananyag összeállításánál segítségül kell hívni a bevált külföldi gyakorlatokat (pl. CEOP; Klicksafe) és kutatási eredményeket, de a hazai sajátosságokra (pl. mely korosztály, mire használja az internetet, melyek a sokat látogatott oldalak, a népszerű tartalmak stb.) is tekintettel kell lenni.

A felhasználók számára tudatosítani kell az azonnali bejelentési lehetőségeket az online gyermekabúzus esetére (ORFK, OBmB, MATISZ forródrót). A forródrót-szolgálatok tevékenysége ki kell hogy terjedjen a prompt válaszadásra és a bejelentések nyilvános, azaz „reszponzív” kezelésére: a bejelentőt végig tájékoztatni kell bejelentése sorsáról, az annak nyomán elindult eljárási cselekményekről. A szimbolikus bejelentőhelyek az állampolgárok számára nem tűnnek megbízhatónak, ezért nem használják őket. Könnyebbé, egyszerűbbé kell tenni a bejelentőhelyek elérhetőségét.

A tartalom megbízhatósága ösztársadalmi kérdés. Az információs társadalomban a tartalomszűrő szoftverek gyártóinak – akiket elsősorban a technológia megbízhatósága mozgat – alkalmassá kell tenniük a termékeiket a „megbízható” információ szállítására.²⁸ A jövőben a társadalmi bizalom kulcsa abban áll, hogy megőrizzük a gyorsan növekvő és változó tartalom megbízhatóságát. Ez inkább társadalmi kérdés, semmint technikai. A tiltott pornográf felvételek elhelyezése az interneten és azok megfelelő módon való társadalmi kezelése közösségi feladat, amelyben együttműködik az ipar és a jog is.

²⁷ Az IT-mentor képzés a Magyar Tartalomipari Szövetség projektje, amelynek keretében folytatott képzés az internet-használat ésszerű lehetőségeire és a közösség „mentorálására”, azaz a tanultak továbbadására tesz alkalmassá. Erről l.: [http://www.matisz.hu/Hir.30.0.html?&tx_ttnews\[tt_news\]=1&tx_ttnews\[backPid\]=21&cHash=5ed52877d3](http://www.matisz.hu/Hir.30.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=1&tx_ttnews[backPid]=21&cHash=5ed52877d3); (2008. május 12.)

²⁸ O'Hara, K. & Shadbolt, N. (2005): Knowledge technologies and the semantic web. In: R. Mansell & B.S. Collins (eds.): Trust and Crime in the Information Societies. Cheltenham, UK – Northampton, MA, USA: Edward Elgar, p. 115

Criminal law as an instrument for the regulation of online pornography

I. Structure of the thesis, methodology

The thesis fundamentally consists of four parts. The *social philosophy approach* addresses the basics of the various interpretations of pornography. The uniqueness of the topic lies in the appearance of pornography on the internet, in relation to which I wish to study the organisational principles of online communities, and the effect of these communities on the changes of morals. In the *criminology chapter*, I wish to introduce my empirical studies conducted as the researcher of the National Institute of Criminology and wish to discuss the practical experiences of my research, during which, in 2003, I studied the cases of the National Police Headquarters' special unit for internet crime²⁹ from the point of view of investigative techniques and tactics. From 2005 to 2007, my research continued with the study of criminal proceedings for the abuse of illegal pornographic recordings on the internet. For writing the *chapter on substantive law*, I sent questionnaires containing questions on national regulations on pornography and child pornography and the related jurisdiction to the ministries of justice, university departments, and criminology research institutes of the countries selected for the research, that is the Netherlands, the United Kingdom, Germany, Switzerland, Sweden, Bulgaria, Romania and Slovenia. The answers received mainly helped me to describe the practice of law enforcement. For the introduction of the developments of regulations in Hungary, I also reviewed draft bills aimed at changing the status of illegal pornography. As a result of the cross-border nature of the internet, the investigation of online crimes (in our case child pornography) does not only demand a joint European response, but global cooperation. For this reason, *chapter four addresses international cooperation*. Problems involving the authentic recording, storing and the utility of evidence are specifically enhanced in relation to the abuse of illegal pornographic recordings. I also wish to discuss these issues in this chapter.

II. Summary of scientific findings

1. The transformation of pornography in relation to its spread on the internet - The effect of virtual presence on public morale

Society's ambivalent views on pornography are due to its appearance and spreading on the internet. Before the appearance of the internet, pornography was a "scene genre" that by now has become common. The internet is home to mass contents of varying morals, among which the individual finds his own reference points. He has

²⁹ The National Police Headquarters' special internet crime unit was established in 2001. In 2004 it was reformulated within the Hungarian National Bureau of Investigation as Department Against High-Tech Crimes (Nemzeti Nyomozó Iroda csúcstechnológiai bűnözés elleni osztály). For more in Hungarian, see: http://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzeti_Nyomoz%C3%B3_Iroda; (11.08.2008.)

to re-define and re-construct his own fractured personality. The world of the internet and the online communities offer opportunities for the reconstruction of the individual's personality, but as virtual worlds are often not governed by the rules of the real world, there is also opportunity for the definition and internalisation of distorted personality images. In the world of online communities, deviant but also accepted behavioural patterns are learnt by way of role plays. Community feedback – imitation, external reinforcement, and repeating – make it easier to fit in to the online world, but might be an obstruction in the way of learning the rules governing real life. The negative effects mainly affect youngsters as their system of values is not yet set. This may not only sensitively affect the members of virtual communities, but also young and regular users of the internet. Some among them will take making contacts online more lightly, do not see any danger in it, and also find it acceptable that in online relationships, persons appear “in disguise”. For this reason it is the behaviour of regular users and youngsters that may be harmful to themselves.

2. Conclusions from the empirical research

Two thirds of the cases studied in the research for this thesis have involved the internet. The motivation of offenders was mostly gaining financial benefits. They characteristically did not enter into a personal contact with the victims, and offender and victim did not know each other. For the most part, victims could not be identified. All this suggests that the offence of child pornography is transferring more and more to the internet. The identified victims were in close, family or good neighbourly relations with the offenders, and the offenders abused this trusting relationship to commit their crimes. The willingness of victims to cooperate in the crimes – that is an accepting behaviour or passive behaviour without self-defence – also indicates this subordinated relationship. The victim does not oppose the adult who has a trusting relationship with him/her, or accepts his/her approaches to such an extent that he/she actively cooperates in the sexual activities. The perpetrators were mainly men, while women had an acquiring and serving role. The level of education among perpetrators was higher than the average, which also shows how illicit pornographic records related to computer-use. This is also underlined by the great proportion of offenders with higher education. According to the research, juvenile offenders constitute a characteristic and isolated group from more points of view. Their motivation is usually linked to gaining respect within their direct community, they are in an equal relationship with the victim, and their crime – the creation, hand-over and dissemination of illegal pornographic recordings – is committed as part of a consenting sexual relationship. Despite this fact, Hungarian judicial practice treats these cases no different from cases of adult offenders. The postponement of the indictment and the placement under the supervision of a patronage officer are only practiced in cases of adult offenders. The prohibition from profession as a secondary punishment was also not imposed, even though it would be especially desirable in those cases, where the offenders commit the crimes by breaking the rules of the teaching or IT professions.

Regular internet users', that is youngsters³⁰ habits of internet use and the effect of harmful online content on them are analysed by several studies abroad. It is not known what percentage of youngsters encounter such contents, but it was shown that the awareness of the possible harm in their surroundings is low. Parents and educators do not pay enough attention to the children's habits of internet use and the lurking dangers. Children however have developed a unique method of self-defence to neutralise harmful contents in that they adopted online behavioural norms. They consider the change of identity online to be acceptable, and they regard it as a possibility in making personal contacts. The "disguise" of the partner they get to know does not deter them, but is rather part of the adventure. This effect of frequent virtual presence is referred to as "double moral standard".

According to the findings of my research, a common standpoint of law enforcers is missing in regard of several issues. There is no agreement in regard of the existence or lack of conscious intentions, the judgement of the environment of the recordings (writings around the recordings, narration, images) and its role in the definition of terms, the "classification" of the recordings (defining the characteristics of pornography). The activities of forensic medical and IT experts, however, are clearly overestimated: their competence is so widely understood that it overrules law enforcement competencies. This is due to the spread of computer environments, insufficient personnel at law enforcers (especially investigative authorities), and the unwillingness of law enforcers to take on the responsibility of decisions independently of experts. The medical and IT experts often carry out the primary examination of the seized data carriers in the case of online abuse of illegal pornographic recordings. This means that the expert is forced to classify the recordings on the basis of the involvement of underage victims or pornographic quality, which – being a legal issue – would be the task of the law enforcer.

3. Regulations on pornography and child pornography in the countries examined

The Council of Europe's Convention on Cybercrime³¹ contains provisions on the phenomenon of child pornography, which are general enough to accommodate the differences of independent national legal systems. Under the framework decision of the Council of the European Union on combating the sexual exploitation of children and child pornography³², member states are obliged to implement the provisions of the framework decision, but still enabled to diverge on many points. However, the law enforcement practice of member states is not (yet) extensive enough to load the

³⁰ The described criminology researches do not apply the term "juvenile" in its criminal law sense. The researches concentrate on the age group of 6 to 19 years.

³¹ Council of Europe Convention on Cybercrime, CETS No. 185 - Budapest, 23.XI.2001. (herein after referred to as the Budapest convention).

³² Council framework Decision 2004/68/JHA of 22 December 2003 on combating the sexual exploitation of children and child pornography OJ L 13, 20.1.2004, p. 44-48 (herein after referred to as framework decision).

regulations of the framework decision with their own content. As a result of that, against all attempts for unification, the regulation and interpretation of child pornography remains casuistic on certain points.

In the legal practice of examined countries the age limit of consenting sexual relationships and the age limit of victims of child pornography are usually different – from each other and the regulations of the framework decision (with the exception of the United Kingdom /18 years/, Switzerland /16 years/, and of the countries not examined in detail in this thesis Malta /18 years/, Portugal /14 years/ and Turkey /16 years/). This leads to legal uncertainty, which shows in the behaviour of subjects (lack of legal awareness), and the ambivalent judgement of sexual relationships and the accompanying phenomena (creation of pornographic recordings by youngsters in a consenting sexual relationship).

In the law of the countries examined, acts of commission of illicit pornographic records are usually in accordance with international conventions (as to the criminalisation of offences committed by way of computers or the internet, the classification of digital data carriers as objects of crime, and the criminalisation of acquisition and possession), but even here, there are differences. Such a difference is for example that certain member states link the criminalisation of possession to the intent of dissemination (such as Germany, Romania and Sweden) while others define the age limit of victims differently from international conventions (such as Bulgaria, the Netherlands, and the United Kingdom).

There is no common understanding among member states of the European Union as regards the definition of objects of crime. Even though international documents define depictions of “a real person appearing to be a child” and “realistic images of a non-existent child”³³ as objects of crime besides actual recordings of children, the countries are, under certain conditions, allowed to deviate from that regulation. The judiciary practice of some countries, besides showing uncertainty in the judgement of realistic depictions, has also not made it clear how realistic the depiction should be. Other countries classify a wide array of visual representations (so called pseudo-recordings created with a computerised montage technique, hand drawings, captions) and also sound recordings as objects of crime.

There is also no unity in the criminal law practice of the examined countries as to whether the actual (documented) or apparent (perceived) age of the depicted person will be taken into consideration at the deliberation of the act. It is not clear how relevant the perceived age is for the criminal proceedings. Will the proceedings be suspended if the victim turns out to be out of age, or will a recording of an adult woman made up as a minor still remain an object of crime if it later turns out that she is actually an adult?

³³ Framework Decision, Art. 1 (b) (ii, iii); Budapest convention, Art. 9, 2.b./-c./

According to the international documents and sovereign criminal laws the definition of pornography usually contains two issues: a depiction aimed at defining intentions to display sexuality in a gravely indecent manner of exposure, and to arouse sexual demeanor. However, the legal practice that lends meaning to this definitions is poor or uncertain.

According to the findings of the research, while adult offenders are motivated by financial gains and the satisfaction of sexual desires, juvenile offenders are mostly motivated by gaining the respect of their peers. It is, however, a current social trend that a part of offences committed by juveniles against minors – the recording of sexual activity by a 3G technology mobile phone and its storage in its memory – is an accompanying phenomenon of consenting sexual relationships. Researches show that today the acceleration of physical development makes sexual relationship natural even under the age of eighteen.³⁴ In these relationships, the recordings are not a result of subordinate relations. Still, the criminal law of the examined countries is just as strict in judging the offences of juveniles committing the crime as a part of the consented sexual relationship as in the judgement of adult offenders. With the exception of Sweden, the criminal laws of the countries examined do not contain privileges in the judgement of offences committed by juveniles. Judgement of recordings created in a marriage or a common-law marriage, made and kept for the individual's own purpose also vary.

In the examined countries, pornography depicting adults is also not uniformly regulated. In some cases it is viewed as dangerous to social morale and punishable under criminal law, while in others only the breach of pertaining public administration regulations entails criminal culpability. We are talking about a phenomenon that can not be restricted with uniform rules: the constantly changing industry (IT), economy (pornography as business) and changing views of society make it impossible. But as the concepts of child pornography are derived from pornography in general, the concepts of pornography would require further clarification to avoid uncertainties. This clarification should be developed by the judiciary practice.

In countries with common law and continental legal systems, offences are not judged along the same principles. While in continental legal systems judgement is based on the objects of offences, in the United Kingdom (and other common law countries, such as for example Australia) the subjects of offences (the intentions of offenders) may also be decisive in the classification of a given recording as pornography, and the overall judgement of the offence. These differences in judgement is described in this thesis, because the two legal systems reciprocally

³⁴ Szilágyi, V. (2006): Szexuálpedagógia. Szexuális egészségnevelés. [Sexualpedagogue. Sexual education.] Athenaeum, p. 64, 95; Forrai, J. (1998): Szexuális ismeret és magatartás serdülőkorban. [Sexual knowledge and behaviour among youngsters.] *Belügyi Szemle* [Peer Review of Internal Legal Affairs], 1998/3, pp. 72-86

affect each other, and the Anglo-Saxon influence can be detected in the legal practice of certain continental countries (such as Switzerland).³⁵

4. The coincidence of morality and legality in the field of sexuality

International documents send out the message of criminalising the abstract danger, such as accessing illegal online contents. Morality and legality, however, do not always coincide. Not only because the development of morality – that is community values – is faster than that of legal regulations, but also because law can not regulate morality but only convey it. In the field of sexuality, legality and morality do not coincide in the modern age. Sexual freedoms are viewed as fundamental human rights, and coincide morality perhaps only in religious faith.³⁶ The underlying question asked in the thesis is whether criminal law is necessary, proportionate and efficient as a means of regulation to avert the risks faced by youngsters. If the answer is yes, the arsenal of prevention should also include invigorating of education and information-transfer (user-awareness education programmes and campaigns). Legal practice will then have to fill the abstract concepts and terminology of law with content. Legislation in Hungary and the European Union is shifting towards a detailed regulation, which carry the risks of casuistic decisions, redundancy, over-regulation and lack of transparency.

5. Difficulties of international cooperation in combating illegal online pornography

Bilateral or multilateral treaties, treaties of the Council of Europe, and the European Union's documents on mutual assistance in criminal matters promote unification on a global level. Despite that the theoretical basis of international – European and pan-European – cooperation is elaborated, forensic solutions of international cooperation is not developed and unified. It is unclear how evidence should be produced in the case of digital data carriers, how computers are to be searched and items seized, how the seized computer data is to be recorded and stored, and in what form it can be used in front of a court.

The other condition of international cooperation in criminal matters is the elaboration of the authenticated recording, storage and utility of computer data as evidence. It is essential to examine to what extent the traditional tools of securing evidence can be applied on the internet. Can traditional investigative measures (search, seizure, obliging persons to store data, confiscation, sequestration, etc.) and

³⁵ See the decision of the Swiss Federal Court (Bundesgerichtshof): BGE 128 IV 25

³⁶ On the coincidence of legality and morality see Fenyvesi, Cs. (2003): *Erkölc és jog viszonya a büntetőjogban*. [The relationship of morality and law in criminal law.] *Magyar Rendészettudomány*, 2003/1-2, pp. 28-42; Fenyvesi, Cs. (2005): *The relationship of morality and law in the scope of criminal law*. In: Ligeti, K. (szerk.): *Wiener A. Imre Ünnepe Kötet. ELTE ÁJK Libri Amicorum* 16. pp. 467-478

the traditional tools of producing evidence be applied and under what conditions? Are computer data documents, material evidence, or data in substantive law sense?

The key issues of investigating crimes related to the internet are related to search, “seizure” of computer data, obliging the internet service provider to store data, the cooperation of the internet service provider with the investigative authorities, and the applicability of covert investigative measures. The sequestration and “seizure” of data³⁷ may be considered as tools for the authentic storage of evidence. In the future another tool for the authentication of documents may be the application of time-stamps and qualified electronic signature on the acquired evidence and data carriers. This could have the role in the system of tools for producing evidence as sequestration by the authorities has in administrative procedures,³⁸ and sequestration in criminal proceedings,³⁹ which ensures that the requirements are met by revoking the owner’s right of disposal. The tools for the authentic recording, storage and use of evidence are available at the moment, but law enforcement agencies are reluctant to apply them.

Providing the right conditions for criminal law cooperation, and the technical conditions for the authentic recording, storage and utility would only seemingly solve the problem of combating crime. In the case of offences, such as illicit pornographic recordings, where the criminalisation of (even preparatory) acts is not uniformly ensured in all member states of the European Union, cooperation from the technical side – the software industry and internet service providers – is also necessary to acquire and collect evidence and the law enforcer itself also has to have the necessary technical know-how.

6. Proposals

6.1. Proposals de lege ferenda

We must take into account, that the sexual maturity of youngsters tends to begin increasingly early, and that as a result, youngsters these days are very likely to enter into their first sexual relationship before the age of 18. If we take into account that the use of technical accomplishments is most characteristic of youngsters, it would be practical to formulate an exception for cases of abuse of illegal pornographic recordings, which would leave the creation of recordings and their keeping for an individual’s own purposes unpunished, if the offender is between the ages of 14 and

³⁷ The confiscation and seizure of computer data is in the traditional sense is not possible, only the data carrier containing the data and having a physical representation can be confiscated or seized, that is why I am using quotation marks.

³⁸ Act 140 of 2004 on administrative procedure and services, Section 151

³⁹ Act 19 of 1998 on criminal procedure, Section 159

18,⁴⁰ on condition that the victim has consented to the making and keeping of the recordings. In these cases, recordings are presumably being created in a consenting sexual relationship with the victim.

However, if we do not wish to criminalise sexual relationships between adults and juveniles, where the age difference between the offender and the victim is very small (for example where the offender is 18 and the victim is 17), the facts of the case should be formulated so that the offender may not be indicted, if the difference between the maturity of the offender and the victim is small, and the recordings were made and kept for the individual's own purposes, and with the consent of the victim, while the offender did not abuse his or her influential position.⁴¹ The here introduced proposal for solution is relevant for avoiding age discrimination. Decriminalisation should not only be applied in the case of minors. Any discrimination that decides on decriminalisation on the basis of an age limit is arbitrary. From the point of view of pornography, it is namely not age that defines group homogeneity.⁴² It is not the group of minors that build a homogeneous group which should be regulated uniformly, but those under-age and adult persons, who jointly decide to create and keep recordings for their own use in their consenting sexual relationship, of their own free will and not under any influence. Of course, in a thus defined homogeneous group, there may be persons younger and older than 18 years, whose actions may fall under different legal judgement based on their age. Law enforcement bodies should elaborate manuals for the assessment of "negligible difference between the maturity of the offender and the victim" and "influential position". This would be possible with calling on practices abroad (see the relevant Swedish practice), but it would even be more suitable to rely on assessments carried out among Hungarian youngsters. A public prosecutors' and judges' panel set up for the judgement of crimes committed by juveniles would be suitable for the examination of a negligible difference between the maturity of the involved persons.⁴³

⁴⁰ The lower age limit – of 14 years – would be adjusted to the age of consent in sexual relationships, while the upper age limit – of 18 years – would mirror the age limit prescribed in international and EU documents on child pornography. Such as the Budapest convention, the framework decision and Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, CETS. No. 201 - Lanzarote, 25.X.2007.

⁴¹ This formulation would adopt the solution of the Swedish criminal code. (Criminal Code of the Kingdom of Sweden, Chapter 6 Section 7)

⁴² See decision 55/2008 (24.04.) of the Constitutional Court on group homogeneity. (Published in Magyar Közlöny, 2008/65 (24.04.) and the Alkotmánybíróság Határozatai (journal of the Constitutional Court), 2008/4 (30.04.))

⁴³ A need for and necessity of the foundation of a public prosecutor and judge for juvenile offenders are supported by concepts for substantive criminal law codification and their underlying studies from 2006-2007. At the time of writing this thesis, the fate of these concepts (for the foundation of a court for juveniles) is questionable in Hungary. On the court of juveniles in relation to the criminal code of juveniles see Ligeti, K. (2006): A fiatalokúak büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciója. [Concept of the criminal law enforcement act of juveniles.] Büntetőjogi Kodifikáció [Criminal law codification], 2006/2., pp. 21-35; and Csemáné Váradi, E. & Lévay, M. (2002): A fiatalokúak büntetőjogának kodifikációs kérdéseiről –

6.2. Proposals for the law enforcer

Pornographic quality and the establishment of the perceived age is a legal question, which means decision on these issues should be made by the law enforcer and not the expert of forensics or the medical expert.

The primary selection of recordings is – for lack of suitable equipment – the task of the forensic expert. “Selection” does not demand any special expertise, and should thus be carried out by the law enforcer. The acquisition of basic equipment would make it possible, would improve the procedure’s legality, and would also free law enforcement from the burden of experts’ costs.

For the above mentioned tasks, a separate IT department has to be created within the organisation of the investigative authority. The policemen working at the IT (criminal technology) department should have IT skills, but also investigative and legal knowledge. The department would create the authentic copies of the seized data carriers, and would undertake the examination of the copies. The investigators could also decide with greater certainty as to what part of the incriminating material (on a data carrier or in print) should be attached to the criminal file.

Investigative actions have to be planned with attention to efficiency and cost effectiveness, of course in accordance with the principles and rules of criminal procedures, and legal proof must not be risked. No experts have to be invited for the decision on the establishment of facts and the analysis and review of the data that might be used as evidence.

When search and seizure take place, there should always be an IT consultant present, who – besides defining the devices and data carriers to be seized – will also ensure that the searched person can not change any data or setting on the computer, so that the computer and its data carriers can be examined in the condition at the time of the crime committed (or at least at the beginning of the search).

User data have to be acquired from the internet service provider and all other bodies registering data – analogous to telecommunication data – *in original*, and then the documents/data carriers made available by these parties have to be seized.

A manual has to be elaborated for the technical (requesting data from the service provider, seizure, examination of seized data carriers, etc.) and tactical (sequence of investigative actions) issues of the investigation of the online sexual abuse of children.

Történeti és jogösszehasonlító szempontból. [On the codification questions of juvenile criminal law – From a historical and comparative legal aspect.] Büntetőjogi Kodifikáció [Criminal law codification], 2002/1, pp. 12-27; 1. see also: Beszámoló a Magyar Kriminológiai Társaság 2007. január 26-ai üléséről. [Report on the 26th January 2007 meeting of the Hungarian Society of Criminology.] <http://www.bunmegelozes.hu/?pid=283>; (12.01.2008.)

Extensive training is necessary for the members of the investigative authority. The training should specifically include the methods applied by the forensic expert, possible reconnaissance and investigative actions, the work, opportunities and obligations of “external” contributors (forensic expert, internet service provider) getting into contact with the criminal procedure, crimes accompanying the online sexual abuse of children, and the opportunities of more extensive reconnaissance work.

Where technology is available, it should be used. The legal community, lawyers, the public prosecutor and the court should not only make use of the internet as a means of informal communication, but – by using the means of electronic authentication (such as electronic signature and time-stamps) – the tools for the authentic recording, storage and use of evidence should become common in criminal procedures.

In the case of online crime, international cooperation and continuous contact are essential for the quick acquisition of evidence and for the success of the criminal procedure. The members of the investigative authority have to get to know the channels of international cooperation (Europol, joint investigation teams), so that requesting and searching information can be quicker.

The success of the criminal procedure is not only a positive result for the victim, the investigative authority and law enforcement, but is also in the interest of service providers and system operators (increased system security, avoiding damage to reputation, more user contracts). At the same time, the investigation of internet crimes demands the cooperation of several fields of expertise, and the representatives of different professions have to help towards the effectiveness and success of the investigation.

III. Conclusion

In my thesis, I formulate two questions. One is whether it is necessary to regulate pornography and its extreme varieties with the tools of criminal law, and the other whether criminal law is a suitable/effective method for regulation. Having researched the regulations of other countries and the European Union, my answer to the first question is that criminal law can not be a means of regulating pornography, as law mirrors the morals and norms of society, and as such does not communicate artificially created moral restraints foreign to society. Only those pornographic contents are necessary to be regulated using the tool of criminal law which are at the detriment or endanger minors, as the adult society bears the responsibility for their healthy development and the protection of their rights. The regulations, however, always have to mirror the current views of society and the trends of youngsters’ sexual maturity. This can be achieved by “fine-tuning” law enforcement, that is the development, expansion and invigoration of legal practice.

The answer to the second question is a clear no. Child pornography is a field constantly changing its form of appearance, and which is, due to the rise of the internet, flourishing together with other offensive contents. The internet provides a technical environment, whose uniform regulation and restriction is (as of now) not possible. Therefore, criminal law can not be an effective tool of the regulation of child pornography, and has to be supplemented, but at least supported by social initiative, the dissemination of information and training on the safe use of technology and its risks, and more extensive control on the part of parents and schools.

V. Kapcsolódó publikációk

Tanulmánykötet-szerkesztés

Látens fiatalkori devianciák – Fiatalkori devianciák egy önbevalláson alapuló felmérés tükrében - „ISRD2“. ELTE-OKRI, Budapest, 2008. (Társszerkesztő: Kerezsi Klára)

Tanulmányok

1. Nők a börtönben. (Társzerző: Fehér Lenke) *Kriminológiai Tanulmányok* XXXIX. (2002) OKRI, Budapest pp. 212-239
2. Ügyészség, rendőrség, gyámhatóság – érintkezési pontok, problémák, hiányosságok a családon belüli erőszak kezelésében. *Ügyészek Lapja* 2002/5 pp. 31-43.
3. Az interneten megjelenő bűncselekmények nyomozása – hazai és német tapasztalatok. *Magyar Rendészet* 2003/1 pp. 75-84.
4. A számítógépes bűnözés és az internet. *Kriminológiai Tanulmányok* XL. (2003) OKRI, Budapest pp.179-205
5. A tiltott pornográf felvétellel visszaélés és egyéb, fiatalokúakra ártalmas tartalmak az Interneten. *Ügyészek Lapja* 2004/4. pp. 23-35.
6. Telekommunikációs szabályozás az Európai Unióban, különös tekintettel a szolgáltató együttműködésére a nyomozó hatósággal In: CEPOL eDoc internetes adatbázis, elérhető: <http://edoc2.iuscrim.mpg.de>
7. Az internetes bűncselekmények nyomozásának egyes kérdései. *Kriminológiai Tanulmányok* XLI. (2004) OKRI, Budapest pp. 249-275
8. Gondolatok a szerver-lefoglalásokról. *Infokommunikáció és Jog* 2004. október (3. sz.) pp. 97-101
9. Crimes Related to the Computer and Appearing on the Internet. Elérhető a Max-Planck-Isntitut für ausländisches und internationales Strafrecht honlapján: http://www.iuscrim.mpg.de/forsch/online_pub.html
10. Nyomozás az interneten: együttműködés – korlátokkal. *Belügyi Szemle* 2004/11-12. pp. 204-221
11. Online Child Pornography in Hungary – Research exploration. In: Missbrauch von Kindern zu pornografischen Zwecken. Internationales Fachseminar 18-22. Oktober 2005 Budapest. Mitteleuropäische Polizeiakademie pp. 116-126

12. Nemzetközi együttműködés az Interneten. *Magyar Rendészet* 2005/1. pp. 25-55
13. Internettel kapcsolatos bűncselekmények – az együttműködés kérdései a nyomozás során. *Ügyészek Lapja* 2005/1. pp. 41-57
14. Az e-bűnözésről készült statisztikák jellemzői. *Kriminológiai Tanulmányok* XLII. (2005) OKRI, Budapest pp. 258-282
15. Crimes related to the computer – Aspect of constitutional rights. Elérhető: www.okri.hu (2005. június)
16. A német internet-szolgáltatókra vonatkozó adatvédelmi, adatkezelési szabályok – különös tekintettel a nyomozó hatósággal történő együttműködésre. *Állam- és Jogtudomány* XLVI/1-2. Budapest, 2005 pp. 107-128
17. Tiltott pornográfia az Interneten – bevezetés az empirikus kutatáshoz. *Kriminológiai Tanulmányok* XLIII. (2006) OKRI, Budapest pp. 156-177
18. A számítástechnikai bűnözés elleni nemzetközi fellépés szükségessége. *Rendészeti Szemle* 2007/2. pp. 123-137
19. Devianciák a virtuális valóságban, avagy a virtuális közösségek személyiségformáló ereje. *Infokommunikáció és Jog* 2007. április (13. sz.) pp. 57-63.
20. Tiltott pornográf felvétellel visszaélés az interneten – az empirikus kutatás adatai. *Kriminológiai Tanulmányok* XLIV. (2007) OKRI, Budapest pp. 89-111
21. Deviances in the Virtual Reality or the character-altering power of virtual communities. (Megjelenés alatt.) *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* Vol. 17 Number 3, 2008
22. A társadalmi kötődés vizsgálata. (Társszerző: Bolyky Orsolya) In: Látens fiatalkori devianciák – Fiatalkori devianciák egy önbevalláson alapuló felmérés tükrében - „ISRD2”. ELTE-OKRI, Budapest, 2008. pp. 18-36
23. Számítástechnikai devianciák. In: Látens fiatalkori devianciák – Fiatalkori devianciák egy önbevalláson alapuló felmérés tükrében - „ISRD2”. ELTE-OKRI, Budapest, 2008. pp. 75-94
24. A nők és a gyermekek szexuális kizsákmányolása, gyermekpornográfia. In: Kondorosi, F. & Ligeti, K. (szerk.): Az európai büntetőjog kézikönyve. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2008. pp. 588-598
25. Online child pornography in Hungary – Analysis of research findings. (Megjelenés alatt.) *Studia Iuridica*, 2008 őszi. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola periodikája.